

POHJOIS-
POHJANMAA
COUNCIL OF OULU REGION

Tarkastuslautakunnan arviointikertomus vuodelta 2021

Sisällysluettelo

Puheenjohtajan katsaus	2
Tarkastuslautakunnan toiminta ja tehtävät	3
Pohjois-Pohjanmaan liiton strategia	5
Toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutuminen	6
Hallinnon vastuualueelle asetettujen painopisteiden arviointi	6
Talous	8
Henkilöstö.....	9
Sisäisen valvonta ja riskienhallinta	10
Kokonaisarvio	11

Puheenjohtajan katsaus

Uuden tarkastuslautakunnan tekeminen on lähtenyt hyvin liikkeelle. Tarkastuslautakunnassa on ripaus uutta, osaamista kuntatasolta ja jatkumoa edellisestä tarkastuslautakunnasta. Olemme kokoontuneet Teamsin välityksellä sekä paikan päällä. Voidaan todeta, että kokoustaminen onnistuu sujuvasti etänä sekä paikan päällä. Ilmeisesti aika on opettanut meidät tähän hybridi-aikaan. Vuoden 2022 hanketarkastus suoritettiin etänä Teamsin välityksellä. Tutustuimme lijoen vaelluskalahankkeisiin liittyvä hankekokonaisuuteen. Kyseisen hankkeen tarkastaminen soveltui hyvin myös etänä suoritettavaksi.

Tänä vuonna arviointikertomuksessa keskityttiin talous- ja henkilöstöhallinnon ulkoistamiseen sekä tietohallinnon puitesopimuksen toimivuuteen ja tehokkuuteen, tiedonhallintaan, tietoturvaan, digitalisaation etenemiseen ja vuoden 2020 poikkeusolojen hallinto ja johtaminen sekä kriisiviestintään. Henkilöstöhallinto ansaitsee erityisen huomion tällaisena poikkeuksellisen aikana. Arvio Pohjois-Pohjanmaan liiton toiminnasta on hyvä saatuihin tietoihin pohjautuen ja toiminnassa on havaittavissa jatkuvaa kehittymistä.

Lopuksi kiitän tarkastuslautakunnan jäseniä aktiivisesta osallistumisesta lautakunnan toimintaan. Erityinen kiitos viestintä- ja hallintopäällikkö Arja Hankivaaralle sekä tilintarkastaja Marko Paasovaaralle.

Kristian Ruotsalainen

Tarkastuslautakunnan puheenjohtaja

Tarkastuslautakunnan toiminta ja tehtävät

Maakuntavaltuusto asettaa tarkastuslautakunnan toimikauttaan vastaavien vuosien hallinnon ja talouden tarkastuksen järjestämistä varten. Pohjois-Pohjanmaan liiton maakuntavaltuuston toimikaudeksi 2017–2021 valitsemaan tarkastuslautakuntaan ovat kuuluneet:

Varsinainen jäsen

Pj. Teijo Liedes, li

Varapj. Anna-Leena Brax, Alavieska

Raija Aulis, Kärsämäki

Vuokko Käsmä, Kuusamo

Tuomas Okkonen, Liminka

Hanna Saari, Kalajokki

Vesa Riekkö, Pudasjärvi

Henkilökohtainen varajäsen

Sari Janatuinen, Kempele

Sauli Pramila, Hailuoto

Harri Pernu, Kärsämäki

Paula Himanen, Oulu

Veijo Väänänen, Oulu

Matti Honkala, Raahe

Marja-Leena Kemppainen, Oulu

Maakuntavaltuuston toimikaudeksi 2021–2025 valitsemaan tarkastuslautakuntaan kuuluvat:

Varsinainen jäsen

Pj. Kristian Ruotsalainen, Liminka

Varapj. Matti Leiviskä, Pyhäntä

Tarmo Hirvelä, Ylivieska

Tiina Junttila, Ylivieska

Teijo Liedes, li

Pirkko Mattila, Muhos

Helka Tapio, li

Henkilökohtainen varajäsen

Aino-Kaisa Manninen, Oulu

Antti Tornberg, Pyhäjoki

Tiina Hanhikorpi, Raahe

Marko Salmela, Raahe

Juho-Jussi Heinäaho, li

Marja-Leena Kemppainen, Oulu

Päivi Saukko, Merijärvi

Vastuunalaisena tilintarkastajana on toiminut JHT, KHT-tilintarkastaja Marko Paasovaara, TALVEA Julkishallinnon Palvelut Oy. Tarkastuslautakunnan sihteerinä on toiminut viestintä- ja hallintopäällikkö Arja Hankivaara. Tarkastuslautakunta piti viisi kokousta. Tarkastustoiminnan painopisteenä oli hallinnon ja talouden tulosalue (1.8.2021 alkaen hallinnon vastualue) ja vuosittaisena tarkastuskohteena oli Pohjois-Pohjanmaan liiton hallinnoimat digitukihankkeet.

Tarkastuslautakunnan arviointityön tavoitteena on tukea valtuuston päätöksentekoa tuottamalla tietoa ja näkemystä taloudesta ja toiminnasta. Tarkastuslautakunnan tehtävistä on säädetty kuntalaissa (410/2015) ja Pohjois-Pohjanmaan liiton hallintosäännössä (§ 60).

Tarkastuslautakunnan tehtäviin kuuluu valmistella valtuuston päätettävät hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat, arvioida toiminnan ja talouden tavoitteiden toteutumista sekä toiminnan tuloksellisuutta ja tarkoituksenmukaisuutta. Arviointikertomuksessa esitetään kuntalain mukaisesti valtuustolle arvioinnin tulokset. Tarkastuslautakunta valvoo kuntalaissa määriteltyjen luottamushenkilöiden ja viranhaltijoiden sidonnaisuuksien ilmoittamisvelvollisuuden noudattamista. Sidonnaisuusilmoitukset annetaan vuosittain tiedoksi maakuntavaltuustolle ja ne ovat nähtävillä liiton verkkosivulla.

Hallintosäännön mukaan tarkastuslautakunnan on seurattava tilintarkastajan tarkastussuunnitelman toteutumista, huolehdittava, että tilintarkastusta varten on tarpeelliset voimavarat sekä tehtävä aloitteita ja esityksiä tarkastuslautakunnan, tilintarkastajan ja sisäisen tarkastuksen tehtävien yhteensovittamisesta mahdollisimman tarkoituksenmukaisella tavalla.

Arviointikertomuksessa vältetään tarpeetonta toistamista asioiden ja tietojen osalta, jotka on esitetty toimintakertomuksessa. Tarkastuslautakunta perustaa arviointinsa pääsääntöisesti niille havainnoille, jotka se on itse todennut tai saanut muuten tietoonsa. Tarkastuslautakunnan arviointi perustuu kirjalliseen materiaaliin ja viranhaltijoiden kuulemisten kautta saatuun tietoon. Tärkeimmät tietolähteet ovat tilinpäätös ja toimintakertomus 2021 sekä talousarvio ja toimintasuunnitelma vuodelle 2021. Arvioinnissa on huomioitu toimiston tuottamat strategiset asiakirjat, kuten Pohjois-Pohjanmaan maakuntaohjelma 2018–2021 ja Pohjois-Pohjanmaan liiton strategia. Tarkastuslautakunta on saanut säännöllisesti tiedokseen tilintarkastajan raportit. Lautakunta sai Pohjois-Pohjanmaan liiton seuraavat johdon selonteot liiton toiminnasta ja taloudesta sekä tavoitteiden toteutumisesta:

- Pohjois-Pohjanmaan liiton vuoden 2020 toimintakertomus ja tilinpäätös, maakuntajohtaja Pauli Harju
- Pohjois-Pohjanmaan liiton talous- ja henkilöstöhallinnon ulkoistamisen toimivuus ja tehokkuus, hallinto- ja henkilöstöjohtaja Riitta Pitkänen ja asiantuntija Anu Paasikivi
- Pohjois-Pohjanmaan liiton talous- ja toimintasuunnitelma 2022–2024 sekä talousarvio 2022, maakuntajohtaja Pauli Harju.

Pohjois-Pohjanmaan liiton strategia

Liiton strategia määrittelee suunnan liiton johtamisen ja työn kehittämiseksi strategiakaudella 2020–2024. Pohjois-Pohjanmaan liiton vision 2024 *Pohjoisen puolesta – yhdessä* mukaan Pohjois-Pohjanmaan liitto on pohjoisen vastuullinen tulevaisuuden tekijä ja yhdistävä voima. Liiton toiminta on ammattimaista, aloite- ja yhteistyökykyistä sekä tietoperusteista. Pohjois-Pohjanmaan liiton strategiset tavoitteet 2024 luovat pohjan vuosittaisille tavoitteille ja konkreettisille toimenpiteille.

Tarkastuslautakunnan arvio

Tarkastuslautakunta suosittelee kiinnittämään huomiota talous- ja toimintasuunnitelmaan strategian pohjalta asetettavien vuosittaisten tavoitteiden ja seurannan määrään ja mitattavuuteen.

Tarkastuslautakunta kehottaa liiton viranhaltijoita ryhtymään toimenpiteisiin strategian seurantaan liittyen. Strategisten tavoitteiden saavuttaminen edellyttää tiivistä vuorovaikutusta jäsenkuntien ja sidosryhmien kanssa sekä henkilöstön, viestinnän, työvälineiden ja työskentelytapojen kehittämistä. Tämän vuoksi seurannan strategisiin mittareihin sisältyvät sidosryhmäkyselyt edunvalvonnan, toiminnan ja vaikuttajaviestinnän onnistumisesta sekä ulkoinen ja henkilöstökysely onnistumisesta tilannekuvan kokoamisessa ja tietoperusteisen päätöksenteon tuessa olisi hyvä strategian toteuttamisen väliarvioimiseksi toteuttaa kuluvan vuoden aikana.

Koska Pohjois-Pohjanmaan liitto haluaa olla innostuneiden osajien yhteisö, tarkastuslautakunta korostaa henkilöstötyytyväisyyden ja työhyvinvoinnin seurantaan sekä työhyvinvointiin panostamista.

Toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutuminen

Tarkastuslautakunnan arviointitoiminta perustuu vuoden 2021 arviointisuunnitelmaan, jossa painopisteeksi asetettiin hallinnon ja talouden tulosalue (1.8.2021 alkaen hallinnon vastuualue). Hallinnon vastuualueeseen sisältyy luottamushenkilöhallinto, sisäiset palvelut sekä aluekehitysrahoituksen maksatustehtävät.

Hallinnon vastuualueelle asetettujen painopisteiden arviointi

Talous- ja henkilöstöhallinnon ulkoistamisen sekä tietohallinnon puitesopimuksen toimivuus ja tehokkuus

Tavoite	Toteuma	Arvio
Sähköisten toimintojen vakiinnuttaminen ja sisäisten toimintaprosessien selkeyttäminen.	<p>Dynasty10-järjestelmä käytössä asiakirjojen sähköisessä laatimisessa, allekirjoittamisessa ja säilyttämisessä.</p> <p>Luottamushenkilöille otettiin käyttöön CCloudMeeting3.0 -järjestelmän ensimmäinen vaihe.</p> <p>Suurin osa talous- ja henkilöstöhallinnon ohjelmista oli vakiintuneessa käytössä.</p>	<p>Sähköisten toimintojen ja toimintatapojen jatkuva kehittyminen havaittavissa.</p> <p>Henkilöstö- ja taloushallinnon toiminta ja raportointi on ollut ajantasaista.</p> <p>Kustannussäästöä vaikea arvioida vielä ohjelmistojen osalta, mutta ohjelmien toimintavarmuus ja sähköisten ohjelmistojen käyttöönotto tuoneet lisäarvoa. Toiminnassa nähtävissä jonkin verran kankeutta, mutta vähäisessä määrin.</p>

Tiedonhallinta

Tavoite	Toteuma	Arvio
Tiedonhallinnan kehittäminen ja vahvistaminen vastaamaan tiedonhallintalain ja muuttuvan toimintaympäristön vaatimuksiin.	<p>Tiedonhallinnan suunnitelmallisella kehittämisellä on vastattu tiedonhallintalain lakisääteisiin vaatimuksiin hyvissä ajoin ennen laissa säädettyjen siirtymäaikojen</p>	<p>Tiedonhallinta on hoidettu asiaankuuluvasti ja vastaamaan muuttuvaa toimintaympäristöä.</p>

	<p>päättymistä. Toimisto on osallistunut aktiivisesti kansallisiin tiedonhallintaa kehittäviin työryhmiin ja tilaisuuksiin sekä antanut lausuntoja aihetta koskevista asetus- ja määräysehdoista.</p>	
--	---	--

Tietoturva

Tavoite	Toteuma	Arvio
<p>Ulkoistamisen kautta saadaan tehokkaat, markkinaehtoiset ja - hintaiset palvelut, investoinnit ja palveluiden kehittäminen saadaan kokonaispalveluna sekä palveluiden hallinnan ja kehittämisen käytännöt ovat toimivia.</p>	<p>Liiton ICT-palveluiden ulkoistamisesta päätettiin tammikuussa 2021 ja keväällä käynnistyi ICT-siirto projekti. Vuoden lopussa siirto projekti oli loppusuoralla.</p>	<p>Siirto projekti valmistuu keväällä 2022. Tuloksia päästään arvioimaan seuraavassa arviointikertomuksessa.</p>

Digitalisaation eteneminen

Tavoite	Toteuma	Arvio
<p>Pohjois-Pohjanmaalla jatketaan maakunnallisen digitukiverkoston toiminnan kehittämistä.</p>	<p>Digituen jatkohankkeessa on tuettu kuntia digituen saatavuuden ja palveluiden kehittämisessä. Hanke päättyi lokakuussa 2021. Vuoden 2022 alusta digituen valtakunnallisesta koordinoinnista vastaa DVV.</p>	<p>Digituen saatavuus ja palveluiden kehittyminen jatkui vuonna 2021. Jatkossa koordinoinnista vastaa valtakunnallisesti DVV.</p>

Poikkeusolojen hallinto ja johtaminen sekä kriisiviestintä

Pohjois-Pohjanmaan liitto on johdettu koronaepidemian aiheuttaman poikkeusolojen aikana normaalilla johtamisjärjestelmällä, jota tosin tarkasteltiin hallintosäännön uudistamisen yhteydessä ja uusi organisaatorakenne tuli voimaan elokuussa 2021. Samalla johtamisen vastuita selkeytettiin.

Pohjois-Pohjanmaan liiton yhteistyötoimikunta toimii työsuojelulain mukaisena työsuojelutoimikuntana ja Työterveyslaitoksen suosittelemana varautumisryhmänä, jonka tehtävänä on ollut vastuun ottaminen muun muassa tartuntatautiepideemiaan valmistautumisesta.

Liitossa otettiin juuri ennen pandemiaa käyttöön uusia digitaalisia työvälineitä. Hallinnon vastuualue on vastannut siitä, että sähköisiin kokouksiin tarvittavat tekniset laitteet, järjestelmät ja tietoliikenneyhteydet ovat olleet ajantasaisia ja tietoturvallisia lakien edellyttämällä tavalla. Sähköisiin kokouksiin on annettu toimintatapaohjeita ja eikä kokouksia ole jouduttu perumaan koronaepidemian vuoksi.

Korona-ajan sisäistä viestintää on johtanut maakuntajohtaja yhdessä hallinto- ja henkilöstöjohtajan sekä viestintä- ja hallintopäällikön kanssa. Viestintä- ja hallintopäällikkö toimii myös liiton työsuojelupäällikkönä. Henkilökunnalle on viestitty sähköpostitse sekä Teamsin Intranetissa, jossa on ollut omat sivut korona-asioille. Koronaviestintä ja -ohjeistukset ovat koskeneet muun muassa sitä, millaisia vaikutuksia koronalla voi olla työn tekemiseen, esimerkiksi työjärjestelyihin ja poissaoloihin, kokouksiin, matkustamiseen sekä suojautumiseen. Korona-aikana henkilökuntatilaisuuksia siirrettiin Teamsiin.

Tarkastuslautakunnan arvio

Tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan johtamisen toimintatavat vaikuttavat olleen poikkeusolojen aikana asianmukaisesti ja johtamisen vastuut selkeät. Käyttöön otetuilla uusilla digitaalisilla työvälineillä esimerkiksi kokousten siirtyminen sähköiseen ympäristöön on saatujen selonteojen mukaan toiminut pääsääntöisesti hyvin. Voidaankin todeta, että nopeasti käyttöön otetut sähköiset kokoukset säilyttivät päätöksenteon normaalilla tasolla. Tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan korona-ajan viestinnässä on käytetty tehokkaasti normaaleja viestintäkanavia.

Talous

Tilikauden tulos oli 213 026,84 euroa ja kehittämisrahastosta tuloutettiin 69 006,38 euroa. Tilikauden ali-/ylijäämä on 282 033,22 euroa. Vuodelle 2021 Pohjois-Pohjanmaan liiton toimintakuluja budjetoitiin 5 601 087 euroa ja toteutuneet toimintakulut olivat 5 462 465,78 euroa. Suurin menoerä olivat henkilöstökulut 3 590 208,83 euroa, jotka kasvoivat budjettiin nähden 74 581,83 euroa. Ylitykseen vaikuttivat muun muassa KVTES:n mukaiset yleiskorotukset ja paikallinen järjestelyerä sekä projekti- ja rakennerahastotehtäviin tehdyt rekrytoinnit.

Koronaepidemian toimintaan aiheuttamien muutosten vuoksi tuli myös säästöjä. Palvelujen ostot 1 134 467,76 euroa alittuivat budjettiin nähden 338 742,24 euroa. Menot alittuivat matkustus- ja majoituskulujen, kokouskustannusten sekä tilaisuuksien järjestämisen osalta. Koronaepidemian vuoksi matkustaminen oli vähäistä. Kokoukset ja tilaisuudet pidettiin pääsääntöisesti sähköisessä toimintaympäristössä.

Tilintarkastuskertomuksen 2021 mukaan tilinpäätös ei sisällä olennaisia virheitä eikä puutteita.

Tarkastuslautakunnan arvio

Pohjois-Pohjanmaan liiton talouslukujen perusteella voidaan arvioida taloudellisten tavoitteiden täyttyneen. Toimintaa kehitetään ja muuttuneisiin olosuhteisiin reagoidaan, tästä hyvänä esimerkkinä ovat muutto uusiin toimitiloihin sekä ICT-palveluiden ulkoistaminen.

Henkilöstö

Henkilöstötilinpäätöksen perusteella poikkeusvuosi haastoi liiton henkilöstöä. Henkilöstörakenteessa ja henkilöstön työtehtävissä tapahtui isoja muutoksia. Virkavapaudet aiheuttivat työvoimavajausta. Etätyöpäiviä pidettiin 6840, määrä lisääntyi edellisvuodesta peräti 2520 päivällä.

Liiton henkilöstöltä kysyttiin toiveita ja näkemyksiä etä- ja hybridityöstrategiaa varten, mutta koronaepidemian vuoksi syksyllä palattiin pääosin etätyöskentelyyn. Lisäksi koronapulssimittari toteutettiin kerran toimintavuoden aikana.

Tarkastuslautakunnan arvio

Tarkastuslautakunta kiittää henkilöstöä. Toiminta osoittaa jatkuvaa kehittymistä ja eteenpäin menemistä. Pohjois-Pohjanmaan liiton henkilöstö on kyennyt selviytymään joustavasti pitkäkestoisesta koronaepidemiasta sekä jatkuvasti muuttuvien ja kehittyvien työvälineiden ja -tapojen toiminnallisista muutoksista. Henkilöstön tekemä etätö lisääntyi edellisvuodesta. Henkilöstön työhyvinvoinnin turvaamiseksi on tarpeen hakea tasapainoa etätöön ja lähityön välillä.

Parin vuoden aikana osin radikaalisestikin muuttuneet työtavat ovat jääneet pysyviksi toimintamuodoiksi. Toimintakertomus osoittaa, että digitaalisten työvälineiden jalkauttaminen on onnistunut olosuhteisiin nähden hyvin.

Henkilöstöllä on ollut mahdollisuus hyödyntää kulttuuri- ja liikuntaseteleitä sekä työnantajan osin kustantamaa hierontaa. Nämä hyvinvoinnin edistämiseksi tarkoitetut toimenpiteet eivät ole olleet koronaepidemian vuoksi täysin käyttökelpoisia.

Vaikka henkilöstön poissaolot ovat pysyneet maltillisella tasolla sekä tehdyn koronapulsimittarin mukaan työfiilis oli vuonna 2021 pysynyt hyvänä, henkilöstön työhyvinvointiin ja jaksamiseen tulee panostaa edelleen etenkin kiinnittämällä huomiota hyvää henkilöstöjohtamiseen. Koronaepidemia on saattanut aiheuttaa sellaista lisäkuormitusta, jolla voi jatkossa olla työhyvinvointia alentava ja kustannuksia lisäävä vaikutus. Tähän olisi hyvä varautua.

Sisäisen valvonta ja riskienhallinta

Toimintakertomuksessa on tehty selkoa kuntayhtymän sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä. Myös tarkastuslautakunnan saamien selontekojen pohjalta on käynyt ilmi, että sisäistä valvontaa ja riskienhallintaa on liitossa kehitetty aktiivisesti ja systemaattisesti.

Tarkastuslautakunnan arvio

Toimintaympäristön muutokset ovat usein merkittäviä, nopeita ja niihin liittyy usein olennaisia epävarmuustekijöitä, joista kuntayhtymällä ei välttämättä ole käytettävissään riittäviä tietoja, eikä niihin tehokkaita vaikutuskeinoja. Riskienhallinnan tarkastelun kokonaisuutta on syytä kehittää edelleen johdonmukaisesti ja vakiinnutettava tarvittavat toimintatavat osaksi jokapäiväistä ja jokaisen henkilön työskentelyä. Kuntayhtymän johdon tulee seurata riskienhallinnan toimenpiteiden viemistä käytäntöön, niistä tiedottamista ja tuloksellisuutta. Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ohjeen toimeenpano tulee lisäämään tietoisuutta aiheen tärkeydestä.

Kokonaisarvio

Pohjois-Pohjanmaan liiton toimintakertomuksen ja tilinpäätöksen, tilintarkastuskertomuksen, muiden raporttien sekä kuultujen selonteiden ja katsauksien perusteella voidaan todeta, että maakuntavaltuuston asettamat toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet ovat toteutuneet kokonaisuutena hyvin. Tavoitteiden, mittareiden ja toteutumien tulkitsemien vaatii perehtyneisyyttä. Toteumien arvioinnissa voisi olla hieman enemmän itsekriittisyyttä tai selkeämpiä asteikkoja, miten mittarin toteutuminen arvioidaan ja esitetään.

Toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen on tarkastuslautakunnan käsityksen mukaan palvellut Pohjois-Pohjanmaan liiton vision ja strategisten tavoitteiden toteutumista. Liiton toiminta on saatujen tietojen ja tähän pohjautuvaan arvioon perustuen järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla.

Myös vuodesta 2021 muodostui poikkeuksellinen. Koronaepidemian vuoksi henkilöstöltä ja johdolta vaadittiin joustavuutta. Tarkastuslautakunta esittää Pohjois-Pohjanmaan liiton henkilöstölle, luottamushenkilöille, sekä toimielinten ja lukuisten työryhmien työskentelyyn osallistuneille kumppaneille kiitokset maakuntavaltuuston asettamien tavoitteiden toteuttamiseksi sekä maakunnan asukkaiden ja elinkeinoelämän parhaaksi tehdystä työstä.

Arviointikertomus on allekirjoitettu sähköisesti

Oulussa 13.5.2021

POHJOIS-POHJANMAAN LIITON TARKASTUSLAUTAKUNTA

Kristian Ruotsalainen

Matti Leiviskä

Tarmo Hirvelä

Tiina Junttila

Teijo Liedes

Pirkko Mattila

Helka Tapio